

Tadeja Bohak

Bistvo
življenja je,
da najdemo
skupno pot

Socialno varstveni zavod (SVZ) Hrastovec je bil osnovan leta 1948. Od takrat ima v slovenskem prostoru poseben status. Najprej je bil “zadnja postaja” v sistemu ali mreži skrbi za osebe s posebnimi potrebami. V zadnjih dvajsetih letih pa se je razvil v ustanovo, ki ljudem omogoča nov začetek. V SVZ Hrastovec trenutno biva okrog 580 stanovalcev, ki imajo težave v duševnem zdravju in težave v duševnem razvoju. Nastanjeni so v različnih oblikah bivanja – od neodvisnih stanovanj do negovalnih domov.

Tadeja Bohak,
univerzitetna
diplomirana
psihologinja in
strokovna vodja
SVZ Hrastovec

Zavod Hrastovec je pogosto prikazan skozi težje primere človeških zgodb. Tistih, ki so jih doletele drugačne usode. Tistih, do katerih imamo še vedno predsodke in jih odrivamo na družbeni rob. A ko se pogovarjam s Tadejo Bohak, psihologinjo in strokovno vodjo Socialno varstvenega zavoda Hrastovec, ugotavljam, koliko ljubeznive skrbi, topline in sočutja se pravzaprav preliva za tamkajšnjimi grajskimi zidovi. Kako zelo se trudijo uresničiti prijazno skupnost raznolikih ljudi.

Socialno varstveni zavod Hrastovec je v slovenskem prostoru največji posebno socialno varstveni zavod, ki nudi svojim stanovalcem osnovno, socialno in zdravstveno oskrbo. Z vsemi svojimi storitvami v zavodu stanovalcem nadomeščajo dom in družino. Pri tem se usmerjajo k razvoju vzajemne podpore in želijo zlasti nadgraditi obstoječi način individualnega pristopa do ljudi. K temu želijo dodati še strokovno vodene dejavnosti, ki bodo zadovoljile potrebe in povečale

Razumevanje, strpnost, toplina, sočutje – osnovne vrednote, h katerim stremijo v SVZ Hrastovec

Bistvo življenja je, da gremo skupaj naprej k lepši prihodnosti.

zadovoljstvo njihovih stanovalcev. Zaposleni v zavodu se zavedajo tudi pomena zadovoljnih svojcev in sprejetosti v lokalni skupnosti.

Nadaljnjo modernizacijo ustanove si želijo izpeljati predvsem z deinstitucionalizacijo oziroma skupnostnimi storitvami. To pomeni, da bodo v prihodnosti vzpostavili več manjših bivalnih enot, z manj varovanci. Slovenija je namreč še vedno med tistimi državami, v katerih je veliko ljudi z duševnimi težavami zaprtih. Zato napovedujejo, da bodo sledili predvsem evropskim smernicam na tem področju in se bodo iz večjih enot in z družbenih obrobij premaknili v življenju prijaznejša okolja, kjer bodo njihovi varovanci imeli dostop do trgovin, cerkve, zdravstvenega doma in podobno.

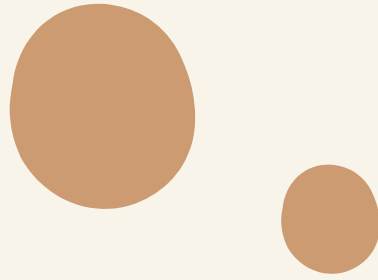

Gospa Bohak, ste se za poklic svetovalne delavke odločili ali je bil to notranji klic?

Postavili ste mi zelo zanimivo vprašanje. O izbiri poklica zelo težko rečem, ali sem se zanj odločila ali sem bila vanj poklicana. Nekako se mi zdi, da se mi je na tem področju zgodila sinhroniciteta. Prepričana sem, da smo vsi, ki delujemo na področju dela z ljudmi, v to nagovorjeni. Da smo nekje v globini svoje duše začutili klic, da želimo pomagati drugim. Da smo nosili to željo v sebi, bodisi zaradi lastne izkušnje, izkušnje iz lastne družine bodisi širšega okolja, v katerem smo odraščali. In vsi tisti, ki smo takšno notranje služenje prepoznali, ga dojemamo kot svoje poslanstvo. Odločitev za poklic svetovalne delavke je zagotovo prišla iz želje po pomoči ljudem, nuditi jim oporo in jim prisluhniti v stiski. Nekako sem se že v zgodnji mladosti pričela srečevati z notranjo potrebo, da želim podporo nuditi v smislu pogovora in svetovanja. Zelo hitro so me pričela zanimati vprašanja o smislu bivanja, trpljenja, socialnih razlikah, možnih oblikah pomoči in iskanje odgovorov me je vodilo do izbranega študija. Živela sem v družini, ki je sprejemala drugačne ljudi, ki drugačnosti ni obsojala, in prav ta popotnica za življenje mi še kako pride prav pri sedanjem delu.

Pomagate ljudem, ki so jih doletele težke usode. Soočate se z ekstremnim človeškim trpljenjem. Zdi se, da je življenje do mnogih zelo nepravilno – kako vi gledate na pojem pravičnosti?

Pojem pravičnosti zajema širok nabor besed in prav v vsako se lahko dejansko poglobimo. Najprej se je ob tem potrebno zazreti vase in v notranjosti sebe, v globini lastne duše

Potrebno je znati prepoznati, kaj se skriva za stisko, videti ranjeno dušo in spoštovati to ranljivost.

prepoznati čut za pravičnost. Vsak človek mora najprej pri sebi prepoznati pomen besede in hrepeneti po tem, da v svojem svetu ustvari sadove pravičnosti. Ko takšen dar in čut za to razvije in ga nenehno vzgaja, neguje in goji, postane pravičen v odnosu do sebe, šele nato do soljudi. Gre za podobno usmeritev, ki nas je uči stara modrost ali pregovor, ki pravi: "Ne stori drugim tega, kar bi ne želel, da drugi storijo tebi." Svet je v pravičnosti in poštenosti lepši, vendar tega ne občutimo vedno in povsod, saj smo soočeni s krivicami, žalostjo ... Glede na področje, v katerem delam, mi je najbližji pojem "socialne pravičnosti". Delamo z različnimi ljudmi, ki imajo različne socialne okoliščine. Ob njih tudi začutimo nemoč in se nam zazdi, da pravičnosti ni. Ja, res je, stanovalci, ki bivajo pri nas, imajo svoje zgodbe, tako kot vsak od nas. Njihove zgodbe je morda popisala težja usoda, a pri tem ni bistvenega pomena zgodba preteklosti. Bistvo življenja je, da najdemo skupno pot in se ne ustavimo na zelenem cilju, temveč gremo skupaj naprej k lepši prihodnosti. Poznamo več odtenkov podobnih ali istih usod, a pomembno je, da v teh

bili človeški. Za vsako osebo, ki je k nam sprejeta, vemo, da je prehodila dolgo pot, da je bila pred nami deležna pomoči skozi zdravstveni in socialni sistem in da ima ob tem za sabo težke življenjske preizkušnje. Prav s tem zavedanjem vsakega sprejememo rahločutno, z razumevajočim odnosom do njegove življenjske zgodbe. Vsakemu želimo nuditi najboljše, kar znamo in kar lahko ponudimo. Pri tem seveda bolj kot strokovno znanje izstopa naš človeški odnos do soljudi in naše prizadevanje, biti človek sočloveku, ostaja živo. Znati se je potrebno zazreti in postaviti v vlogo sočloveka in v njegovo zgodbo, prav tako pa je potrebno znati iz nje tudi izstopiti. Pogosto mislimo, da je dovolj le, če znamo pozorno poslušati, se približati s toplim stiskom roke ali stisko preusmeriti s humorjem. Vendar je potrebno veliko več kot to. Potrebno je *znati prepoznati, kaj se skriva za stisko, videti ranjeno dušo in spoštovati to ranljivost. Prav zaradi spoštovanja te ranljivosti in individualnega pristopa imamo na svojem področju dela veliko uspehov in dobrih zgodb.* Velik uspeh je, ko vidimo, da so stanovalci hvaležni in zadovoljni in da pridobijo nazaj tisto, kar so nekje na svoji življenjski poti izgubili.

Kakšna je prihodnost zavoda Hrastovec?

Prihodnost zavoda Hrastovec vidim v poudarjanju njegovih osnovnih vrednot, ki so v razumevanju, strpnosti, toplini in sočutju. Prihodnost se bo odražala skozi sobivanje v drugačnosti in raznolikosti. Naša strokovnost pa bo izkazana skozi definicijo spoštljivo vzajemnega odnosa, ki pravi, da je človek socialno bitje, ki brez sprejetosti v družbi ne more preživeti. K zastavljenim ciljem nas bo pripeljalo usklajeno timsko

zgodbah poiščemo vlogo pripovedovalca in vlogo poslušalca. In ob tem je dobro, da se vsak v svoji vlogi počuti dobro. To pa po mojem mnenju lahko ustvarimo in pridobimo le in zgolj z zaupanjem vase in z zaupanjem v soljudi. Pri delu se vsi skupaj vse bolj zavedamo, da smo tukaj zato, da ljudem nudimo varen prostor, znotraj katerega jim prisluhnemo v duševni stiski in jim na tak način nudimo ustrežno podporo, ki jo potrebujejo.

Poleg strokovnosti je verjetno še bolj pomemben človeški odnos, empatija, sočutje?

K vsaki osebi in zgodbi pristopamo individualno in prav vsaka zgodba se nas dotakne, saj če bi rekli, da se nas ni dotaknila, ne bi

Z velikim veseljem vam odgovarjam, da nikakor nismo zadnji dom ali zadnja postaja, ampak smo sobivajoča skupnost različnih ljudi, s katerimi gradimo nov svet in nove zgodbe.

delo. V krogu sodelavcev in stanovalcev zavoda svoje delo rada opravljam ter povezujem ljudi, da delo opravijo konstruktivno in ga usmerjajo v koristi ter interese stanovalcev. Veliko mi pomeni spoznanje, da so stanovalci in delavci ob tem zadovoljni ter da je k sprejemanju drugačnosti naravnano tudi okolje, v katerega se vključujemo. Ob tem je naše skupno poslanstvo namenjeno medsebojnemu sobivanju in s tem posledično reševanju vsakodnevnega utripa življenja, ki nam prinaša na pot težave; tudi takšne, kot jih poznamo v domačih okoljih. Bistvenega pomena je in ostaja medsebojno sodelovanje, sprejemanje in zaupanje.

Imajo tudi stanovalci možnost soustvarjanja?

Stanovalce obravnavamo po načelu aktivne soudeležbe, tako da sami podajajo pobude o svojih ciljih, željah in potrebah ter aktivno sodelujejo in sooblikujejo vse tisto, kar je v njihovem interesu. Z možnostjo aktivne soudeležbe svoje cilje ob strokovni podpori lažje uresničujejo. Timski način dela, ki nam omogoča višjo raven strokovnosti in kakovosti dela, doprinese k delitvi odgovornosti. V medsebojni podpori in ob visoki stopnji soudeležbe stanovalca samega pa uresničujemo načrte zdrave skupnosti, ki jo vsak od nas soustvarja. Ob tem je potrebno poudariti, da imamo na tem področju veliko uspehov in dobrih izkušenj.

Kako vas pri delu podpira lokalna skupnost? Vas sprejema?

Da, sprejema nas. Zato se še posebej želimo usmeriti v področje ustvarjanja kakovostnega vsakodnevnega bivanja in življenja stanovalcev v zavodu tako, da poskrbimo za socialno aktivacijo in vključevanje stanovalcev v lokalno skupnost. Pripravljeni smo na sodelovanje z različnimi ustanovami in organizacijami, s katerimi lahko izmenjujemo izkušnje in se drug od drugega učimo. Znani smo kot dobra učna baza za študente in dijake različnih strokovnih

smeri, saj z njimi zelo radi podelimo svoje izkušnje, jim pokažemo drugačno perspektivo delovanja in jim s tem razširjamo obzorja. Zavedati pa se moramo, da se lahko zgodi, da se mi sami ali naši svojci znajdemo v situaciji, ko ne moremo skrbeti zase; lahko nas doletijo demenca, nenadne poškodbe ali ostale bolezni, ko smo odvisni od pomoči drugih. Zato je moč empatije v vseh situacijah tako pomembna, saj dovolj zgodaj zgradi trdne mostove.

Kaj pa nasilje? Koliko ga je? Verjetno je kdo od vaših varovancev lahko nevaren tako sam sebi kot drugim?

Glede na to, da pri nas biva veliko ljudi, se nam zgodijo tudi neprijetne situacije; občasno tudi takšne, ko nekdo ogroža druge, pri tem pa ne zmore obvladovati svojega ravnanja in postane situacija nevarna tako zanj kot za druge. Takrat je zelo pomembno, da zna celoten tim odreagirati mirno in premišljeno, da se stanovalca pomiri in da se zagotovi ustrezna varnost vsem ostalim. Ključnega pomena pri obvladovanju takšne situacije je dobro poznavanje stanovalca, s čim bomo preusmerili njegovo pozornost, kaj ga bo pomirilo, in da se pri umirjanju situacije timsko sodeluje. Kadar se nam zgodi tak dogodek, smo zavezani k temu, da o tem obvestimo policijo. Seveda so takšni dogodki zanimivi za medije, ki še vedno želijo ljudi s težavami v duševnem zdravju prikazati kot nevarne družbi. A našli bi veliko več uspešnih zgodb o tem, kako smo ljudem pomagali in pripomogli k temu, da so se lahko vključili nazaj v družbo. Te uspešne zgodbe gre pripisati delu naših strokovnih služb, ki v svoje delo vključujejo ne le stanovalca, temveč tudi njegove svojce, saj s skupnim trudom stremimo k cilju in težnji, da ohranjajo in nadgrajujejo svoje odnose, da se čez čas lahko uspešno in z dobrimi občutki vrnejo nazaj v svoje domače okolje oziroma lokalno skupnost.

Je res zavod Hrastovec za številne ljudi poslednji dom, zadnja življenjska postaja?

Našega zavoda se drži prepričanje, da je zadnji dom ali zadnja postaja v življenju ljudi, ki so utrpeli duševne stiske. Gre za prepričanje, da drugih možnosti

zanje več ni. Z velikim veseljem vam odgovarjam, da nikakor nismo zadnji dom ali zadnja postaja, ampak smo sobivajoča skupnost različnih ljudi, s katerimi gradimo nov svet in nove zgodbe. In res je, da so stanovalci radi pri nas in se počutijo sprejete, zato tudi ostajajo. Prizadevamo si, da bi postali ustanova, v katero bi ljudje prišli kot na vmesno postajo do naslednjega koraka. Za nekatere bomo res ostali zadnja postaja, a z razvojem skupnostnih služb prihajamo do novih rešitev, ki so usmerjene v dobrobit naših ljudi. S samim bivanjem v zavodu je za stanovalce poskrbljeno z različnih vidikov. Nudena jim je osnovna, socialna in zdravstvena oskrba, vendar je od vsega naštetega najbolj pomembno dejstvo, da stanovalcem nadomeščamo dom in družino. Da pa postanemo dom in družina, moramo svoje delo *opravljati predano in z vsem srcem. Le ob takšnem delovanju so vidni rezultati, ki se odražajo v zadovoljstvu naših stanovalcev in njihovih svojcev.*

Kako konkretno z njimi gradite nov svet, nove zgodbe?

Stanovalci imajo pri nas možnost, da se opolnomočijo, da pridobijo nova znanja in spretnosti, da navežejo nove stike, nova prijateljstva in poznanstva. Vsak stanovalec si v zavodu poskuša najti tisto osebo ali sočloveka, s katerim naveže dobre in pristne odnose. Gre za vlogo ključnih oseb, ki so naša osnovna metoda dela. Pomembno nam je, da znata ključna oseba in stanovalec kvalitetno preživeti skupen čas, da se aktivno poslušata in slišita. Saj to je bistvo vsakega dobrega medosebnega odnosa – da imamo ob sebi nekoga, ki nas spoštuje, nas sprejema takšne, kot smo, in je ob nas prisoten, nas posluša in sliši. Smo dom, v katerem na nek drugačen način živimo skupno življenje. Delavci zavoda si želimo, da pri soustvarjanju tako imenovanega novega doma, ko človeka na novo sprejmemo in ko sodelujemo in pomagamo, ustvarimo takšno skupnost, da postane zanj bivanje pri nas prijetno, da se dobro počuti. Prav tako je stanovalcem dana možnost, da se odločajo, s kom si bodo delili sobo, kako bodo preživeli dan in v katerih aktivnostih bodo sodelovali. Pri tem so stanovalci aktivno vključeni v proces soodločanja in naša naloga je, da jih ob tem vzpodbujamo, jim pomagamo ter jim nudimo potrebno oporo.

Kakšne izkušnje imate s svojci stanovalcev?

Poudariti želim, da smo izredno veseli in zadovoljni dobrega in pozitivnega sodelovanja s svojci stanovalcev zavoda. Čeprav se morda zdi, da so pri nekaterih stanovalcih napredki majhni, vam povem, da je še tako na prvi pogled majhen napredek lahko za stanovalca in njegove svojce velik uspeh in prava zmaga! Vsi skupaj se veselimo takšnih uspehov, ki jih dosežemo le ob skupnem in pristnem sodelovanju. Ob tej priložnosti se tudi zahvaljujem svojcem stanovalcev zavoda za njihovo pripravljenost za sodelovanje z nami in potrpežljivost pri majhnih korakih, ki nas vse vodijo k napredku. Vsi skupaj moramo priti do zavedanja, da so velika dejanja vedno skupek drobnih potez in vsak majhen korak je kaplja v morju ljubezni dobrega, ki tke niti zares toplih src, pripravljenih ponuditi roko in oporo. **S**

Na prvi pogled še tako
majhen napredek je
lahko za stanovalca in
njegove svojce velik
uspeh in prava zmaga!

